

Hermann Geissler, FSO

Sv. Janez Henrik Newman
novi cerkveni učitelj

salve

Vsebina

Uvod v življenje in misel svetega Janeza Henrika Newmana.....	7
I. Priča vere. Newmanovo življenje in misel.....	13
II. Živa resnica. Razvoj verskega nauka	31
III. Posredovanje pravega nauka. Pričevanje vernikov.....	51
IV. <i>Apologia pro vita sua</i> . Ena Kristusova čreda	71
V. Prvotni Kristusov namestnik. Pomen vesti	86
VI. <i>Cor ad cor loquitur</i> . Odlike apostolovega srca.....	103

Uvod v življenje in misel svetega Janeza Henrika Newmana

»Zdi se mi, da je značilnost velikega cerkvenega učitelja, da ne uči le z mislijo in besedo, temveč tudi s svojim življenjem, kajti v njem sta misel in življenje prepletene in opredeljena. Če je tako, potem spada Newman med velike cerkvene učitelje, saj hkrati nagovarja naša srca in razsvetljuje naš um.«¹ S temi besedami je kardinal Joseph Ratzinger pred 35 leti izrazil tisto, kar je papež Leon XIV. uradno razglasil 1. novembra 2025: sveti Janez Henrik Newman spada med cerkvene učitelje.

V svojem dolgem življenju (1801–1890) je bil Newman pogosto napačno razumljen. Kot anglikanski duhovnik je moral prenašati kritike, obtožbe in nezaupanje, saj si je prizadeval za obnovo anglikanske Cerkve v duhu cerkvenih očetov, s čimer se je približeval katolištvu. Po spreobrnjenju je bil večkrat tarča nesporazumov in obrekovanja, nekaj let pa je bil celo osumljen krivoverstva, saj se je novih vprašanj loteval odprto in ni uporabljal jezika klasične teologije. Sam je trdil, da ni teolog v ožjem pomenu besede, da pravzaprav ni razmišljal po sholastičnih kategorijah niti se ni ukvarjal z idejami drugih teologov.²

Čeprav ga je Leon XIII. leta 1879 imenoval za kardinala in je zapustil svet s sluhom svetosti, so njegovi spisi sprva vzbudili malo pozornosti. Na začetku 20. stoletja so predstavniki modernizma menili, da bi se lahko oprli na njegovo misel.³

¹ J. RATZINGER, *Newman appartiene ai grandi dottori della Chiesa*, v M. K. STROLZ, M. BINDER, ur., *John Henry Newman – Lover of Truth*, Urbaniana University Press, Roma 1991, 146.

² Glej NEWMAN, *The Letters and Diaries of John Henry Newman*, zv. XXIV, Clarendon Press, London – Oxford 1973, 212s.

³ Za primer glej H. BREMOND, *Newman. Essai de biographie psychologique*, Bloud & Gay, Paris 1906.

To je najverjetneje razlog, da več desetletij ni bil upoštevan v katoliški teologiji. Le velike osebnosti – kakor so Romano Guardini, Erich Przywara, Edith Stein, Theodor Haecker, Henri de Lubac in Yves Congar – so odkrile Newmanovo genialnost in si prizadevale obogatiti teološke razprave z njegovimi spoznanji. Poleg tega je njegovo misel s posredovanjem uglednih teologov sprejelo tudi cerkveno učiteljstvo. Zato ga je Ian Ker, eden največjih poznavalcev Newmanove misli, imenoval za »očeta drugega vaticanskega koncila«. ⁴

Papeži so v zadnjih desetletjih večkrat izrazili globoko spoštovanje do angleškega teologa. »Newman bo nekega dne cerkveni učitelj,« je Pij XII. zaupal Jeanu Guiltonu. ⁵ Janez XXIII. je Newmana omenil že v svoji prvi okrožnici 29. junija 1959 in poudaril njegov pomen za iskanje edinosti kristjanov. ⁶

Pavel VI. je večkrat govoril o Newmanovem pomenu. V govoru 7. aprila 1975 je zapisal, da Newman »danes postaja vedno svetlejši svetilnik za vse, ki iščejo utrjeno pot in zanesljivo vodstvo sredi negotovosti sodobnega sveta – sveta, ki ga je sam preroško predvidel. Mnogi problemi, ki jih je obravnaval modro – čeprav je bil v svojem času pogosto napačno razumljen in interpretiran – so bili predmet razprav in preučevanja očetov drugega vaticanskega koncila [...] Ne le ta koncil ... ampak tudi današnji čas lahko na poseben način obravnavamo kot Newmanov čas.« ⁷

Tudi Janez Pavel II. je ob številnih priložnostih poudaril svojo navezanost na angleškega teologa. Na avdienci, ki jo je 27. aprila 1990 organiziral za skupino Newmanovih prijateljev, je

⁴ I. KER, *Newman and the Fullness of Christianity*, T&T Clark Ltd, Edinburgh 1993, 127.

⁵ J. Guilton, *Dialoghi con Paolo VI*, Mondadori: 1986, 146.

⁶ JANEZ XXIII., okrožnica *Ad Petri Cathedram*, 29. junij 1959, III. del.

⁷ PAVEL VI., *Discorso ai partecipanti del primo simposio sul cardinale Newman a Roma*, 7. april 1975.

dejal: »Skrivnost Cerkve je vedno bila velika ljubezen v življenju Janeza Henrika Newmana. [...] Newmanovi spisi prikazujejo izjemno jasno sliko neomajne ljubezni do Cerkve kot neprestanega izlivanja Božje ljubezni do človeka v vseh obdobjih zgodovine. Imel je resnično duhovno vizijo, sposobno zaznati vse slabosti v človeški strukturi Cerkve, vendar enako zanesljivo v dojemanju skrivnosti za našim materialnim pogledom.«⁸

Benediktu XVI. je pripadlo veselje, da je 19. septembra 2010 med apostolskim potovanjem v Anglijo povzdignil Newmana k časti oltarja. Med molitvenim bedenjem, mašo za beatifikacijo in božičnim nagovorom tistega leta je predstavil razloge za Newmanov izjemni pomen za današnji čas. V nagovoru na molitvenem bedenju v londonskem Hyde Parku je dejal: »V našem času, ko intelektualni in moralni relativizem grozi, da bo omajal same temelje naše družbe, nas Newman spominja, da smo kot moški in ženske po Božji podobi in sličnosti ustvarjeni, da bi spoznali resnico ter v tej resnici našli svojo končno svobodo in izpolnitev svojih najglobljih človeških teženj. Z eno besedo, namenjeni smo temu, da bi spoznali Kristusa, ki je sam 'pot, resnica in življenje' (Jn 14,6).«⁹

Papež Frančišek je poleg Newmanove kanonizacije 13. oktobra 2019 večkrat izrazil spoštovanje in naklonjenost do angleškega kardinala ter poudaril pomembnost njegovega mišljenja in delovanja v izjavah in govorih.¹⁰

⁸ JANEZ PAVEL II., *Discorso ai partecipanti al simposio nel centenario della morte del cardinale John Henry Newman*, 27. april 1990.

⁹ BENEDIKT XVI., *Discorso durante la veglia di preghiera per la beatificazione del cardinale John Henry Newman*, 18. september 2010.

¹⁰ Glej FRANČIŠEK, okrožnica *Luč vere*, 29. junij 2013, št. 48; apostolska spodbuda *Veselje evangelija*, 24. november 2013, št. 86; *Catechesi durante l'udienza generale*, 31. maj 2017; *Discorso ai nuovi vescovi ordinati nel corso dell'ultimo anno*, 14. september 2017; *Discorso a docenti e studenti dell'università di Macerata*, 9. maj 2022.

I.

Priča vere. Newmanovo življenje in misel

»Ne nagibam se k temu, da bi bil svetnik – to je žalostno reči. Svetniki niso literati, ne marajo klasike, ne pišejo povesti. Mor-da sem na svoj način dovolj dober, a to ni 'visoka meja'. [...] Dovolj mi je, da čistim čevlje svetnikov – če sveti Filip v nebesih uporablja polirno pasto.«¹ Janez Henrik Newman je te besede napisal v starosti, ko je slišal, da ga je nekdo imenoval svetnika.

Brez dvoma je Newman vedno menil, da je precej oddaljen od krščanske popolnosti. Kljub temu ga je papež Frančišek 13. oktobra 2019 razglasil za svetnika. Pot do tega uradnega priznanja je bila dolga in naporna. Anglikanci so ga imeli za izdajalca, ker se je spreobrnil v katoliško Cerkev. Mnogi katoličani njegove genialnosti niso mogli razumeti, saj je bil predhodnik prihodnjih časov in je razmišljal o vprašanih, ki so jih obravnavali šele sto let pozneje. Nekatera njegova dela so bila kot heterodoksna nekaj časa celo sumljiva. Hkrati je bil Newman že v svojem življenju priljubljen in občudovan kot teolog, pridigar in pisatelj, dober pastir in duhovni oče, priča resnice, človek vesti in zvestobe Cerkvi. Kdo je bil ta teolog in svetnik? Katere so značilnosti njegovega razmišljanja?²

¹ J. H. NEWMAN, *The Letters and Diaries*, zv. XIII, 419.

² Med številnimi biografijami naj omenimo zlasti: J. MORALES, *John Henry Newman. La vita (1801-1890)*, Jaca Book, Milano 1998; G. BIEMER, *Die Wahrheit wird stärker sein. Das Leben Kardinal Newmans*, Peter Lang, Frankfurt am Main 2009³; I. KER, *John Henry Newman. A Biography*, Clarendon Press, Oxford 2010²; F. MORRONE, *Con occhi di fede. L'avventura umana e credente di John H. Newman*, Cittadella, Assisi 2010; L. CALLEGARI, *John Henry Newman. La ragionevolezza della fede*, Ares, Milano 2010; K. BEAUMONT, *Comprendre John Henry Newman. Vie et pensée d'un maître et témoin spirituel*, Saint-Léger, Le Coudray-Macouard 2015; I. HARRISON, *Saint John*